

<p>درس ۲۲</p> <p>نام طراح: بهرام شفیعی</p>	<p>بسمه تعالی</p> <p>وزارت آموزش و پرورش</p> <p>معاونت آموزش متوسطه</p> <p>اداره کل آموزش و پرورش استان بوشهر</p>	<p>محتوای نوشتاری</p> <p>کتاب تاریخ معاصر ایران</p> <p>سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹</p>
--	---	---

عنوان: دولت موقت مهندس مهدی بازرگان

اهداف یادگیری:

آشنایی با مهم ترین رویدادهای مربوط به استقرار نظام جمهوری اسلامی ایران مانند برگزاری همه پرسی تعیین نظام سیاسی، تأسیس نهادهای انقلابی، تدوین و تصویب قانون اساسی و هم چنین توطئه های آمریکا و ضدانقلاب داخلی

منابع مطالعاتی پیشنهادی:

۱. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، معاونت پژوهش ریاست جمهوری اسلامی ایران، تهران، ۱۳۸۰.
۲. برزین، سعید، زندگینامه سیاسی مهدی بازرگان، مرکز، ۱۳۷۴.
۳. بازرگان، مهدی، انقلاب اسلامی ایران در دو حرکت، انتشارات نهضت آزادی ایران، تهران، ۱۳۶۱.
۴. بازرگان، عبدالعلی، مسائل و مشکلات اولین سال انقلاب، نهضت آزادی، تهران، ۱۳۶۲.

چکیدی نکات مهم درس:

دولت موقت مهندس مهدی بازرگان و وظایف دولت موقت در حکم امام خمینی:

۱. اداره امور مملکت
۲. اجرای رفراندوم درباره تعیین نظام سیاسی کشور
۳. تشکیل مجلس منتخبان مردم برای تدوین و تصویب قانون اساسی
۴. برگزاری انتخابات مجلس نمایندگان ملت ، طبق قانون اساسی جدید

- ❖ امام ضمن حمایت از بازرگان ، دولت وی را شرعی معرفی کرد و از مردم خواست که از آن حمایت کنند .
- ❖ به فرمان امام ، تمامی اعتصاب ها شکسته شد و همه به سر کار خود بازگشتند و عصری جدید آغاز شد.
- ❖ مهندس بازرگان در ۲۵ بهمن ۵۷ کابینه خود را — تقریباً همه از اعضا یا طرفدار نهضت آزادی و جبهه ملی بودند معرفی کرد .

برگزاری همه پرسی تعیین نظام سیاسی ایران

- ❖ مردم ایران در تظاهرات چند میلیونی خود ، با شعارهای استقلال ، آزادی ، جمهوری اسلامی ، نظام سیاسی آینده کشور را تعیین کرده بودند.
- ❖ امام خمینی مصمم بود که با انجام یک همه پرسی ملی ، در همان روزهای اول انقلاب ، نوع حکومت جدید ایران را مشخص و تثبیت کند.
- ❖ با برگزاری همه پرسی ، اکثریت ۹۸/۲ در صد کسانی که حق رأی داشتند ، به جمهوری اسلامی رأی دادند. بدین ترتیب مردم در ۱۲ فروردین ۱۳۵۸ ، جمهوری اسلامی را به عنوان نظام سیاسی کشور تعیین کردند.

همه پرسی جمهوری اسلامی - ۱۰ و ۱۱ فروردین ۱۳۵۸

تدوین و تصویب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

❖ امام ، از دولت موقت خواستار برگزاری انتخابات مجلس خبرگان و تدوین و تصویب قانون اساسی شد. مجلس خبرگان قانون اساسی با انتخاب ۷۲ نماینده ، توسط مردم ، در مرداد ۱۳۵۸ تشکیل شد.

چگونگی تدوین قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران توسط مجلس خبرگان:

- با بررسی قانون اساسی کشورهای مختلف غربی و اسلامی

- با توجه به قانون اساسی سابق کشور

- با توجه به مبانی فقهی و اسلامی

- با توجه به نظریات نمایندگان گروه های مختلف سیاسی و فکری

❖ با جدی شدن تصویب اصول مربوط به ولایت فقیه ، مخالفت ها با مجلس خبرگان بیشتر شد.

❖ امام ، مردم و نیروهای انقلابی با دفاع از اصل مذکور آن را ضد دیکتاتوری و مخالف استبداد دانستند.

تشکیل شورای نگهبان و هدف از آن:

❖ بر اساس قانون اساسی جدید، در اسفند ۱۳۵۸ شورای نگهبان تشکیل شد تا علاوه بر تشخیص عدم مغایرت و تعارض مصوبات مجلس شورای اسلامی با احکام اسلام و قانون اساسی، بر انتخابات مجلس خبرگان رهبری، ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی نظارت و از آرای مردم پاسداری کند.

تأسیس نهادهای انقلابی

❖ پس از پیروزی انقلاب ، امام با درایت و تیزبینی کامل فرمان تشکیل نهادهای انقلابی را صادر کردند.

هدف از تأسیس	نهادهای انقلاب اسلامی
برقراری نظم و امنیت	کمیته انقلاب اسلامی
دفاع از کشور و ارزش های انقلاب اسلامی	سپاه پاسداران انقلاب اسلامی
دفاع از کشور و ارزش های انقلاب اسلامی	بسیج مستضعفان
سازندگی و رفع محرومیت از روستاها	جهاد سازندگی
دستگیری از محرومان	کمیته امداد امام خمینی
کاهش نرخ بی سوادی	نهضت سواد آموزی

اوضاع داخلی کشور در زمان دولت موقت

علل اختلاف دولت موقت و رهبری:

- ❖ هرچند دولت موقت برآمده از شرایط انقلاب بود اما اعضای آن قادر به بهره برداری از این شرایط نبودند.
- ❖ بی ارادگی و ناتوانی در تبعیت از روش انقلابی امام خمینی موجب شد بین دولت موقت و امام و یاران امام فاصله ایجاد شود یکی از اعضای برجسته دولت موقت ، اجرای احکام اسلام را غیر مفید اعلام کرد

توطئه های آمریکا و گروهک های تروریستی ضد انقلاب:

- ❖ با پیروزی انقلاب اسلامی ، آمریکا یکی از پایگاه های امن خود را در خاورمیانه از دست داد و به توطئه چینی برای نابودی آن کمر بست.

توطئه های آمریکا علیه انقلاب اسلامی ایران

۱. حذف و ترور اندیشمندان ، متفکران دینی و یاران امام
 ۲. ایجاد گروه های سیاسی مخالف
 ۳. حمایت از ساواکی ها
 ۴. ایجاد آشوب در استان ها
 ۵. حمله نظامی به طبس
 ۶. تحریم و محاصره اقتصادی
 ۷. جنگ تبلیغاتی و شایعه پراکنی علیه انقلاب اسلامی
 ۸. طراحی کودتا
 ۹. جنگ تحمیلی هشت ساله
- ❖ بهترین ابزار برای آمریکا ، گروه های سیاسی مختلفی بودند که در سایه قیام مردم و رهبری امام فرصت خودنمایی یافته بودند .

این گروه خود را وارثان اصلی انقلاب قلمداد می کردند، دولت موقت و شورای انقلاب را به رسمیت نمی شناختند و با رواج شایعات دروغین جامعه را به ورطه فتنه های ویرانگر می کشاندند.

خط مشی های گروهک های تروریستی ضد انقلاب :

- ۱- با انتشار نشریه ها ، بیانیه ها ، پوستر ها و شب نامه به نفی دستاورد های انقلاب اسلامی و سران آن پرداختند
- ۲- با تشکیل ستاد های عملیاتی و خانه های تیمی در دانشگاه ها ، مدارس ، میدان ها و خیابان ها به جذب جوانان پرداختند و کشور را با یک بحران جدی مواجه ساختند.

گروهک های تروریستی ضد انقلاب خواهان سه تغییر عمده در جریان انقلاب بودند:

۱. تغییر در ترکیب شورای انقلاب
۲. مسلح کردن گروهک ها
۳. انحلال ارتش

برآورده شدن این خواسته ها ، زمینه را برای تسلط آنها بر کشور ، فراهم می ساخت ، زیرا :

۱. از طریق نفوذ در شورای انقلاب می توانستند به عالی ترین نهاد انقلاب دست پیدا کنند.
۲. با دریافت سلاح و انحلال ارتش نیز ، به هدف های خطرناک سیاسی خود دست می یافتند .

مهم ترین گروهک های تروریستی ضد انقلاب:

۱. حزب خلق مسلمان در آذربایجان شرقی
۲. حزب دمکرات کردستان
۳. حزب خلق عرب در خوزستان و تشکل های مشابه در بلوچستان و ترکمن صحرا

اقدامات حزب خلق مسلمان:

۱- حزب خلق مسلمان در تابستان ۵۸ ، همزمان با انتخابات مجلس خبرگان حمله به مراکز نظامی را آغاز کرد.

۲- سردمداران حزب خلق مسلمان ابتدا تهدید کردند که انتخابات را تحریم خواهند کرد .

۳- پس از انجام انتخابات نیز به نتیجه آن اعتراض کردند.

۴- این گروهک تلاش های علمای بزرگ تبریز از جمله شهید آیت الله مدنی را برای حفظ آرامش نادیده گرفت و به آشوب و اغتشاش ادامه داد.

❖ امام خمینی طی یک سخنرانی فعالیت این حزب را قیام بر ضد اسلام و حکومت اسلامی بر شمردند . به دنبال سخنرانی امام خمینی و افشا شدن اسنادی از رابطه سخنگوی این حزب با آمریکا ، مردم مسلمان آذربایجان ، کار این گروهک را یکسره کردند و به فعالیت های تفرقه افکنانه آن پایان دادند .

توطئه ی دشمن در کردستان

❖ بارزترین نمونه آشوب های منطقه ای که توسط عوامل استکبار ، به منظور تجزیه بخشی از میهن اسلامی طراحی شد ، غائله کردستان بود.

❖ حزب دمکرات کردستان ، مهمترین جریان سیاسی آغازگر این بحران بود که ریشه آن ، به جریان های مارکسیستی دهه ۱۳۲۰ کشور می رسید.

❖ با پیروزی انقلاب اسلامی، این حزب نیز مجدداً فعالیت سیاسی خود را آغاز کرد و کمونیست‌های داخل و خارج، از آن پشتیبانی کردند. به فاصله‌ای اندک، حزب کومله نیز اعلام موجودیت کرد. به موازات این حزب، حزب‌ها و گروه‌های دیگری نیز در کردستان شکل گرفت که ابتدا خواهان «خودمختاری» و سپس «استقلال» (تجزیه) کردستان شدند.

❖ عوامل کشور های غربی و بلوک شرق و عامل های آنان در منطقه مانند رژیم بعث عراق ، با ارسال پول و اسلحه به این غائله ها دامن می زدند.

❖ از هم پاشیدگی ارتش ، همزمان با سقوط شاه و نوپایی سپاه پاسداران ، سبب شده بود که انقلاب اسلامی نیروهای دفاعی منظمی نداشته باشد.

❖ گروهک ها با اشغال مراکز نظامی امکانات و اسلحه لازم برای غائله آفرینی را به دست آوردند و حتی مردم مسلمان کردستان را نیز به شهادت رساندند

❖ کردها در این راه، از سوی رژیم بعثی، هم در عراق و هم در ایران، مورد وحشیانه‌ترین جنایات جنگی قرار گرفتند. بمباران شیمیایی حلبچه و سردشت از جنایات رژیم بعث در مورد کردهای ایران و عراق است.

نتیجه

❖ از آنجا که اکثریت قریب به اتفاق مردم و علمای کردستان،^۳ اعم از شیعه و سنی، حامی انقلاب اسلامی و حافظ تمامیت ارضی ایران بودند، فتنه‌های تجزیه‌طلبانه‌ای که ریشه در خارج از کشور داشت، نتوانست راه به جایی ببرد.

توطئه دشمن در ترکمن صحرا

❖ بلوای ترکمن صحرا از فروردین ۱۳۵۸ آغاز شد و تا اواخر زمستان همان سال ادامه یافت.

علل و عوامل غائله ترکمن صحرا:

۱. سوء استفاده آشوبگران از اختلاف ها و تفاوت های قومی و مذهبی

۲. اختلاف برسر مالکیت زمین های کشاورزی

❖ چریک های فدایی خلق که یک سازمان کمونیستی طرفدار شوروی بود ، با تشکیل ستاد خلق ترکمن ، دست به مصادره خودسرانه زمین ها و اموال در این منطقه زدند. این توطئه با هوشمندی مردم منطقه و حضور نیروهای انقلابی خنثی شد.

توطئه گروهک ها در خوزستان و سیستان و بلوچستان

خوزستان : گروهک خلق عرب با حمایت برخی کشورهای عربی به خصوص عراق ، با نیروهای انقلابی درگیر و به جنگ برخاسته بود.

سیستان و بلوچستان : گروهک خلق بلوچ حرکت های تجزیه طلبانه ای را آغاز کرده بود.

وجوه مشترک گروهک های ضد انقلاب:

۱. اغلب ماهیت چپ و مارکسیستی داشتند و یا به ظاهر چنان می نمودند
۲. هرکدام به یک یا چند قدرت خارجی منطقه ای یا بین المللی وابسته بودند
۳. از تفاوت های قومی و مذهبی در جهت تفرقه افکنی و فتنه انگیزی سوء استفاده می کردند

استعفای دولت موقت:

عوامل استعفای بازرگان:

۱. ملاقات محرمانه بازرگان با برژنسکی (م مشاور امنیت ملی کارتر و از آمرین کشتار مردم در زمان شاه) که مورد اعتراض گروه های سیاسی و انقلابیون واقع شده بود.
۲. ورود شاه به آمریکا و نگرانی از مداخلات سفارت آمریکا در تهران که موجب تسخیر سفارت آمریکا توسط گروهی از دانشجویان و به گروگان گرفتن اعضای سفارت شد.

سؤالات متن

- ۱- انقلاب اسلامی ایران در چه تاریخی به پیروزی رسید ؟
- ۲- مهندس مهدی بازرگان در چه تاریخی و به پیشنهاد کدام ارگان از سوی امام به نخست وزیری منصوب گردید ؟
- ۳- چهار وظیفه ای که امام خمینی برای دولت موقت تعیین کرده بودند را بنویسید.